

CO exemplaar

DST/Me.

MAANDBERICHT OKTOBER 1990

MAANDBERICHT

Een uitgave van de Binnenlandse Veiligheidsdienst (BVD).
Maandelijks wordt gerapporteerd over ontwikkelingen en activiteiten in binnen- en buitenland, die naar wij aannemen de moeite waard zijn onder uw aandacht te brengen.

U treft in het MAANDBERICHT dan ook in hoofdzaak korte, feitelijke rapportage aan die inhaakt op de actualiteit. Achtergrondinformatie zal opgenomen worden in het KWARTAALBERICHT, dat zoals gebruikelijk vier maal per jaar verschijnt.

Eventuele reacties op de bijdragen kunt u richten aan:

Ministerie van Binnenlandse Zaken

Postbus 20010
2500 EA DEN HAAG
Tel.: 070 - 3.61.44.01
toestel: 2382

INHOUD

	pag
Van de redactie	5
I. INTERNATIONALE POLITIEKE ONTWIKKELINGEN	7
- Sovjet-Unie : invoering meerpartijensysteem mogelijk : CPSU-controle over het KGB	
- Roemenië : onrust in leger houdt aan	
- Israël : het Tempelberg-incident	
- Syrië : poging om uit isolement te geraken	
II. DEMOCRATISCHE RECHTSORDE	13
- Golfocrisis : reacties van minderheden in Nederland	
- Terrorisme : in memoriam Dessie GREW	
- Rechts-extremisme : rechtszaak tegen leden ANS	
- Activisme : anti-kernenergieacties : "veel woorden maar nie dade nie"	
III. VEILIGHEID VAN DE STAAT	23
- Inlichtingenactiviteiten : Tsjechoslowaakse inlichtingendienst opgeheven	
IV. DIVERSEN	24
- Oost-Europa : personeel geheime diensten naar politie	
- "Regenjassendemocratie"	

Van de redactie

NIEUWE INDELING MAANDBERICHT

Bij het lezen van dit Maandbericht zal het u opvallen dat de indeling in rubrieken een wijziging heeft ondergaan.

De algemene rubriek "Internationale politieke ontwikkelingen" is gebleven, nieuw echter zijn de rubrieken "Democratische rechtsorde", "Veiligheid van de Staat" en "Economische en maatschappelijke belangen" (deze laatste nog niet in dit Maandbericht).

De gewijzigde indeling, namelijk naar te beschermen belangen (zoals genoemd in de Wet op de Inlichtingen- en Veiligheidsdiensten), is een afspiegeling van de taakvelden en de werkwijze van de BVD zoals die voortaan nadrukkelijker dan voorheen voor het voetlicht zullen komen. Zie hiervoor ook: "De Nieuwe BVD", 2e Kwartaalbericht 1990.

De genoemde belangen vormen als het ware de "constante" waarop de Dienst zich richt bij het uitoefenen van zijn taak. Een overeenkomstige indeling van Maandbericht en Kwartaalbericht is in dit verband dan ook een logische stap.

Bij de nieuwe indeling naar belangen gaat het impliciet om de veiligheidstaak die de Dienst in deze heeft, met name het bestuderen van de risico's die zich met betrekking tot de belangen (kunnen) voordoen. Hoewel het begrip risico zich moeilijk in enkele woorden laat samenvatten, zijn de diverse verschijningsvormen ervan duidelijk waarneembaar: sommige u inmiddels welbekend, zoals spionage en terrorisme, andere betrekkelijk nieuw, zoals computermisbruik en proliferatie-aangelegenheden.

De rangschikking van artikelen onder de nieuwe (belangen)rubrieken maakt de lezer duidelijk in welk kader de inhoud van deze artikelen geplaatst moet worden. Daarnaast zal om praktische redenen een verdere onderverdeling van de rubrieken plaatsvinden, en wel naar de concrete verschijningsvormen van de risico's.

I. INTERNATIONALE POLITIEKE ONTWIKKELINGEN

SOVJET-UNIE: INVOERING MEERPARTIJENSYSTEEM MOGELIJK

Op 9 oktober heeft het Sovjetparlement de "Wet op de Maatschappelijke Organisaties" aangenomen, waarin vrijheid van vereniging formeel als een van de mensenrechten wordt onderstreept en waarin onder meer is vastgelegd dat alle politieke groeperingen voor de wet gelijk zijn.

Tezelfdertijd werd in het parlement bepaald dat CPSU-basisorganisaties - die volgens de statuten van deze partij aanwezig moeten zijn in elke organisatie, bedrijf of institutie waar meer dan drie CP-leden werkzaam zijn - niet langer het recht hebben om "bindende voorschriften uit te vaardigen".

Door deze beslissingen is de basis verdwenen voor de bemoeienis van de zgn. CPSU-partijgroepen - als onderdelen van het complexe partijcontrole-apparaat binnen de Sovjetsamenleving - met de uitvoering van het door de CPSU vastgestelde beleid. Eerder al was die basis ondergraven toen in maart van dit jaar de leidende rol van de CPSU uit de Sovjetgrondwet werd geschrapt. Met deze verandering in de positie van de CPSU hangt waarschijnlijk ook de bekendmaking van 10 oktober jl. samen, dat het centrale partij-apparaat op het niveau van het Centrale Comité (waaraan uitgebreide beleidsvoorbereidende en controlerende organen als CC-afdelingen en commissies zijn opgehangen) moet rekenen met een personeelsvermindering van rond de 40%.

Met deze beslissingen is de wettelijke basis gelegd voor daadwerkelijke invoering van een meerpartijensysteem. In de afgelopen maanden was hierop met de oprichting van politieke partijen van zeer verschillende signatuur al vooruitgelopen. Ongetwijfeld zullen deze niet alle een wettelijk bestaansrecht hebben, want bepaald is dat organisaties niet toegelaten zullen worden (en dus verboden zijn) als zij:

- een gewelddadige omverwerping of een verandering van de in de Grondwet vastgelegde maatschappelijke ordening nastreven;
- de eenheid van het grondgebied van de Sovjet-Unie willen aantasten;
- oproepen tot oorlog en geweld;
- aanzetten tot sociale, nationale of religieuze conflicten.

Er is weinig fantasie voor nodig om te voorzien dat deze bepalingen het mogelijk maken vele van de politieke organisaties en partijen in oprichting buiten het politieke systeem te houden. Vooral de bepaling over partijen die een verandering van de grondwettelijk vastgelegde maatschappelijke ordening (i.c. het socialisme) nastreven geeft daarbij ruime toepassingsmogelijkheden.

Niet helemaal duidelijk is nog of de eerdergenoemde CPSU-partijgroepen in bedrijven en instellingen nu van het toneel zullen verdwijnen. In dit verband moet verwezen worden naar een uitspraak van KGB-voorzitter KRYUCHKOV van eerder dit jaar, die toen stelde dat de CPSU-organisatie binnen het KGB zou blijven bestaan en dat bij invoering van een meerpartijensysteem andere politieke partijen het recht zouden kunnen krijgen gelijksoortige basisorganisaties op te richten. Deze stellingname is nu herhaald door een Sovjetjurist die - in een reactie op de bovenvermelde beslissingen en naar aanleiding van een concrete vraag - stelde dat

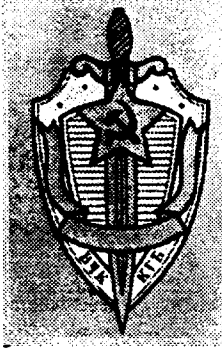
andere politieke partijen en zelfs religieuze organisaties gelijksoortige relaties zouden kunnen onderhouden met de staatsveiligheidsdiensten en het leger als de CPSU-partijgroepen.

Hiertegenover staat dat bij de parlamentsberaadslagen rond het bewuste wetsontwerp de vraag of binnen de strijdkrachten, het KGB en de justitiële organen ook in de toekomst partijactiviteiten zijn toegelaten, er een was met een omstreden karakter. Uiteindelijk is in de wet een formulering opgenomen waarin aan het bestaan van partijgroepen geen beperkingen worden gesteld, maar waarin het heet dat militairen en leden van organen die zich met rechtsbescherming bezighouden, verplicht zijn zich in hun officiële functie te houden aan de wet en niet gebonden zijn aan de beslissingen van partijen en organisaties waarvan zij deeluitmaken.

8

Dit lijkt op een compromis-oplossing tussen voor- en tegenstanders en het staat nog maar te bezien of de afgekondigde veranderingen op korte termijn al grote gevolgen zullen hebben. Ongetwijfeld zullen de nieuwe politieke partijen hun activiteiten vergroten maar hoewel de invloed van de CPSU binnen de Sovjet-Unie een duidelijk dalende lijn vertoont zal zij, ook via haar partijgroepen, invloed proberen te houden op het functioneren van belangrijke sectoren binnen de Sovjet-samenleving en deze waar nodig pogen te versterken. Dat althans was de boodschap van KRYUCHKOV in het eerder aangehaalde interview. Dit streven hoeft niet helemaal zonder succes te zijn, want de positie van de CP (met name in de kleinere steden en in de provincies) lijkt nog vrij machtig, onder meer door de controle die zij nog altijd heeft over een groot aantal kranten, tijdschriften en tv-stations.

SOVJET-UNIE: CPSU-CONTROLE OVER KGB

In de "Komsomolskaya Pravda" van 10 oktober jl. heeft een viertal kennelijk verontruste en van het centrale apparaat deeluitmakende KGB'ers zich door middel van een ingezonden brief uitgesproken over de onaangetaste machtspositie van de CPSU binnen hun organisatie en gepleit voor "departizatsiya", d.w.z. voor opheffing van de daarbinnen bestaande CPSU-partijgroepen.

Onder verwijzing naar "de gespannen situatie in het land" (gekenmerkt door een confrontatie van diverse politieke krachten, die proberen het KGB, de organen voor rechtsbescherming en het leger voor hun eigen belangen te

gebruiken) spreken zij de overtuiging uit dat zonder een grondige reorganisatie van de KGB-organen positieve veranderingen in Staat en maatschappij uit zullen blijven. Als reden voeren zij hierbij op dat de staatsveiligheidsorganen tot de huidige dag de "gewapende afdeling" van de partij, of juister: van het partijapparaat, blijven. Als voornaamste gevaar hiervan noemen zij de omstandigheid dat CPSU-leden sleutelposities bij het KGB innemen, dat deze categorie leden niet openstaat voor democratische veranderingen, creatieve initiatieven negeert en geen open personeelsbeleid voert. Het KGB met zijn "rijke ervaring in het bestrijden van democratische krachten" is naar hun oordeel, zolang het in handen is van de leiding van de CPSU, "een geducht wapen ... in de strijd tegen het eigen volk". Daarom vinden zij "departizatsiya" nodig, niet alleen binnen het KGB maar ook in het leger, het ministerie van Binnenlandse Zaken en andere organen voor rechtsbescherming en achten zij het tevens noodzakelijk dat de activiteiten van deze onderdelen van het staatsapparaat bij wet worden geregeld.

Illustratief (niet alleen voor de stijl, maar ook voor de in de inhoud van de boodschap vervatte dreiging) is de slotalinea, waarin de Sovjetburgers en afgevaardigden op alle niveaus worden opgeroepen:

"niet toe te staan dat de partocratie, die zich voordoeft als beschermer van het volk, ons in conflict brengt met dit volk en de maatschappij tot de rand van confrontatie en bloedvergieten drijft, op grond van partijlidmaatschap en dienstbetrekking. Wij richten ons tot collega's, officieren, vertegenwoordigers van alle partijen en maatschappelijke bewegingen en roepen hen op vast te houden aan hun standpunt en het KGB niet te laten gebruiken voor de belangen van een enkele partij".

Terecht of niet: in deze boodschap zit de dreiging van een met harde hand oplossen van de problemen in de Sovjet-Unie, maar ook het bewijs voor de reeds eerder (bijvoorbeeld door voormalig KGB-generaal KALUGIN) verkondigde stelling dat het KGB niet alleen conservatieven, maar ook meer radicaal hervormingsgezinde functionarissen herbergt. Het feit dat met name een ingezonden brief met een dergelijke inhoud vanuit deze kring ter publikatie is aangeboden, lijkt erop te duiden dat juist die laatstgenoemde groep meer armslag heeft gekregen of denkt zich deze te kunnen permitteren. In beide opties lijkt er minstens sprake van een lichte klimaatverandering, misschien omdat de druk vanuit het CPSU-apparaat langzamerhand aan effectiviteit is gaan inboeten.

ROEMENIE: ONRUST IN LEGER HOUDT AAN

De politieke crisis van medio juni, met als dieptepunt het gewelddadige optreden in Boekarest van mijnwerkers uit de Jiu-vallei, werd destijds door de Roemeense machthebbers aangegrepen om zich te ontdoen van een lastige luis in de pels van het leger: het CADA (het Actiecomité voor de Democratisering van het Leger). Dit comité, dat bij herhaling de Roemeense regering herinnerde aan de beloften van de Decemberrevolutie en opriep tot verregaande hervormingen binnen en buiten het leger, werd op 15 juni buiten de wet geplaatst. Op deze wijze hoopten president ILIESCU en het regerende Front van Nationale Redding, blijkbaar verontrust door de steeds weer opduikende geruchten over een dreigende militaire coup, het defensieapparaat tot een grotere loyaliteit aan de nieuwe machthebbers te dwingen.

10

Onlangs kon uit uitlatingen van de Roemeense minister van Defensie Victor STANCULESCU evenwel opgemaakt worden, dat het nog steeds gist onder de Roemeense militairen. Tegenover de krant "Adevarul" onthulde hij op 13 oktober jl. dat zich binnen het leger opnieuw een oppositionele groepering had gevormd. Deze organisatie, aangeduid als "GAMA", zou opgericht zijn door kapitein-eerste-rang Radu NICOLAE, die inmiddels samen met hoofdofficieren die na de Decemberrevolutie waren overgeheveld naar de reserves, contacten had gelegd met officieren in actieve dienst en voormalige leden van het CADA. STANCULESCU meende hierin tevens de hand te bespeuren van zijn voorganger in het ministersambt, generaal Nicolae MILITARU, die hij ervan verdacht via een samenzwering de macht binnen het leger over te willen nemen.

Tegen deze achtergrond valt tevens de mededeling van STANCULESCU te plaatsen over de heroprichting van een militaire dienst voor contra-inlichtingen. Volgens hem is inmiddels het hele oude systeem van contra-inlichtingen binnen het leger vernietigd en is een volledig nieuwe dienst samengesteld uit personeel van het ministerie van Defensie. Met deze stap geeft de Roemeense regering er opnieuw blijk van nog steeds ongerust te zijn over de betrouwbaarheid van het militaire apparaat, waarbij overigens de berichten van STANCULESCU over oppositie binnen het leger waarschijnlijk voor een deel gezien moeten worden als legitimatie voor de revitalisering van het controle-apparaat.

In hetzelfde interview ging STANCULESCU ook nog in op de militaire contacten met de Sovjet-Unie, die hij uitstekend noemde. De traditionele anti-Sovjethouding uit de tijd van CEAUSESCU is blijkbaar geheel verdwenen. Wel benadrukte de minister dat zijn land in de toekomst voor militaire leveranties minder afhankelijk wilde zijn van de traditionele leveranciers (Sovjet-Unie, Tsjecho-Slowakije en Polen). Vandaar dat hij zich onlangs bijvoorbeeld had gewend tot de Amerikaanse generaal POWELS, tijdens diens bezoek aan Boekarest, en hem had gevraagd bij terugtrekking van Amerikaans materiaal uit Europa eerst Boekarest te polsen over een eventuele overname van dit materiaal.

ISRAEL: HET TEMPELBERG-INCIDENT

Op 8 oktober (een van de dagen van het joodse Feest van het Tabernakel, dat afgesloten wordt door Simchat Torah, de Vreugde der Wet) vond op de Tempelberg een ernstig incident plaats, dat circa 20 Palestijnse doden en meer dan honderd gewonden tot gevolg had.

Zoals reeds enige jaren het geval was, had ook dit jaar een orthodox joodse randgroepering het voornemen uitgesproken boven op de Tempelberg - waar zich alleen maar Moslimheiligdommen bevinden - de hoeksteen van de nieuwe, de derde Tempel te gaan leggen. Dit was in het verleden verboden door het Israëliësch hooggerechtshof en dat verbod gold nog steeds. De politie had dan ook maatregelen genomen om deze steenlegging te verhinderen.

De avond tevoren waren de eerste van de duizenden Palestijnse demonstranten reeds begonnen de Tempelberg op te stromen en vooraf ontvangen informatie wees uit dat het hier ging om een PLO-poging de Intifadah - in elk geval publicitair - nieuw leven in te blazen. Tegelijkertijd was het een poging de hele moslim- en christelijke wereld achter de Palestijnse zaak en achter Saddam HOESSEIN te krijgen, in verontwaardiging over de ontheiliging van de plaats die zoveel symbolische betekenis heeft voor de drie monotheïstische wereldgodsdiensten.

Al met al had het de Israëliësch autoriteiten duidelijk moeten zijn dat er massale acties op til waren.

Het extra aanwezige contingent grenspolitie was echter slechts bedoeld om de joodse groep van de steenlegging te weerhouden en totaal niet uitgerust voor het in bedwang houden van de duizenden Palestijnen die hun gewelddaden richtten op de vele joden bij de klagmuur aan de voet van de Tempelberg, op het permanente politiebureau boven op de Tempelberg en op de politiemensen die als taak hebben het inspecteren van de bezoekers van de beide moskeeën op de Tempelberg. De te hulp geroepen politieversterking raakte in paniek en schoot om zichzelf te verdedigen, hetgeen de situatie alleen maar verergerde.

De politieke nasleep van dit incident toont aan hoe één inschattingsfout van de autoriteiten in Israël een breuk zou kunnen veroorzaken in de eensgezindheid van het Westen en de Arabische naties tegenover Saddam HOESSEIN.

SYRIË: POGING OM UIT ISOLEMENT TE GERAKEN

Syrië is het isolement waarin het in de Arabische wereld verkeerde - mede ontstaan door zijn houding jegens de PLO van Yasser ARAFAT en aanwezigheid daarvan in Libanon - sterker gaan voelen naarmate de steun van de Sovjet-Unie afnam. De Syrische president Hafez AL ASSAD, die al geruime tijd een politiek voerde, gericht op een weer volledige acceptatie van Syrië binnen de Arabische wereld, ziet nu de crisis in de Golf als de mogelijkheid om dit proces te versnellen.

Syrië koos, na een week van aarzeling waarin nog werd overwogen om de door Syrië lopende Iraakse oliepijpleiding te openen, de zijde van Egypte en veroordeelde de Iraakse inval in Koeweit. Hierbij past Syrië echter terdege op niet al te nadrukkelijk positie te kiezen. Er wordt in de Syrische pers dan ook duidelijk onderscheid gemaakt tussen het Iraakse volk, dat gezien wordt als mede-Arabieren, en de Iraakse leiders, die een politiek voeren waarvan de negatieve gevolgen het Iraakse volk zullen treffen.

De houding van Syrië wordt tevens bepaald door de internationale politieke en economische gevolgen ervan. Zo zal het als tegenprestatie voor zijn bereidheid om op verzoek van de Verenigde Staten troepen te sturen naar Saoedi-Arabië en naar de grens met Irak (dit laatste ter effectuering van het embargo), de Verenigde Staten mogelijk hebben gevraagd geschrapt te worden van de lijst van landen die terreur sponsoren en tevens verzocht hebben om aanzienlijke economische hulp. Maar ook hier waakt Syrië ervoor om als partner van de Verenigde Staten te worden beschouwd. Als argument voor het sturen van troepen wordt aangevoerd dat Syrië wil voorkomen dat een te grote buitenlandse (niet-Arabische) troepenmacht in het Midden-Oosten wordt gestationeerd. Daarnaast zou de aanwezigheid van Syrische troepen in Saoedi-Arabië slechts bedoeld zijn om te voorkomen dat de door Irak direct bedreigde landen in het Midden-Oosten teveel afhankelijk worden van die buitenlandse strijdkrachten.

Het feit dat Hafez AL ASSAD zich nu tegen Saddam HOESSEIN keert en net als in 1980 tijdens de Golfoorlog de zijde van het niet-Arabische Iran kiest, is mogelijk ook het gevolg van de tot een obsessie uitgegroeide haat die hij voor HOESSEIN voelt. Deze haat vindt zijn oorsprong in beider politieke idealen. Zowel ASSAD als HOESSEIN zijn lid van de Baath-partij (Herlevingspartij), een niet-godsdienstige socialistische partij die ijvert voor de Arabische wedergeboorte. In 1979 zijn zij definitief uit elkaar gegaan toen bleek dat een unie onder Baath-vlag van hun twee regimes en een eventueel daaruit voortvloeiende fusie onmogelijk zou zijn zonder dat een van de twee zijn machtspositie zou verliezen. Het was HOESSEIN die hiervoor het meest vreesde en de breuk forceerde.

Eind jaren zeventig kwamen de fanatieke Moslim-Broeders in opstand tegen de Syrische Baath-regering en ontwrichtten met hun terreurcampagne de Syrische samenleving. Om te overleven moest ASSAD zijn socialistische idealen opzij zetten en overstappen op een onderdrukingsregime. De steun (in de vorm van geld en wapens) die HOESSEIN aan de Moslim-Broeders verleende, heeft beide mannen tot aartsvijanden gemaakt.

ASSAD zal, al zijn politieke spitsvondigheden ten spijt, zijn opportunisme niet kunnen verbloemen. Men zal hem in de Golfstaten dan ook dankbaar zijn voor zijn huidige opstelling, maar hem tegelijkertijd blijven zien als een gevaarlijk man, die veel overeenkomsten vertoont met Saddam HOESSEIN en voor wie men dus op zijn hoede moet blijven.

II. DEMOCRATISCHE RECHTSORDE

GOLFCRISIS: REACTIES VAN MINDERHEDEN IN NEDERLAND

In dit artikel wordt een overzicht gegeven van de stellingname inzake de Golfcrisis van een aantal groeperingen van radicale allochtonen in Nederland. Tevens wordt een beeld geschetst van hun activiteiten tot nu toe en de te verwachten reacties op een gewapend conflict in de Golf.

Achtereenvolgens worden behandeld: Iraanse oppositie, Koerdisch, Turks en Marokkaans extremisme en Moslim-extremisme.

13

IRAANSE OPPOSITIE IN NEDERLAND

In Nederland bevinden zich naar schatting enkele duizenden Iraniërs die, als gevolg van het na de islamitische revolutie van 1979 ontstane politieke klimaat in Iran, hun land moesten ontvluchten.

Velen van hen waren lid van of sympathiseerden met een aantal tegen het regime gerichte organisaties. Deze oppositie kan grofweg ingedeeld worden in drie kampen, namelijk het monarchistische, het liberale en het linkse. In het monarchistische kamp is een aantal organisaties actief met als voornaamste doel het opnieuw aan de macht brengen van nazaten van de in 1979 verdreven Sjah. In het liberale kamp wordt gestreefd naar een westerse maatschappijvorm. In het linkse kamp streeft men naar omverwerping van het islamitische bewind in Teheran.

Van de monarchisten behoeft men in het kader van de Golfcrisis geen fanatieke stellingname te verwachten. Door de voornamelijk in West-Europa geconcentreerde Sjah-getrouwen is in het verleden in geen enkel geval gegrepen naar gewelddadige middelen teneinde het gestelde doel te bereiken.

De liberalen onder leiding van Shapour BAHTIAR, die geen echte organisatiestructuur kennen, hebben een pro-westers standpunt ingenomen en zullen zeker geen gewelddadige activiteiten ontplooiën.

De tegen het Iraanse regime gerichte linkse oppositie wordt vooral gevoerd door de organisatie Mujahedeen Khalq of Volks Mujahedeen, die ook in Nederland aanhangers heeft. Van de overige linkse oppositionele organisaties zijn op dit moment geen gegevens bekend die duiden op mogelijke dreiging in geval van een gewapend conflict in de Golfcrisis.

De Mujadeheen Khalq

Ofschoon de machtsovername van Ayatollah KHOMEINI in 1979 mede als gevolg van de steun van de Mujahedeen Khalq succesvol verliep, werd de organisatie in de jaren na de islamitische revolutie niet gespaard in de jacht op politieke tegenstanders van het regime. Als gevolg hiervan moesten de leiders van de organisatie naar het buitenland uitwijken en kwam het hoofdkwartier van de organisatie in Bagdad terecht.

Tijdens de oorlog tussen Iran en Irak koos de leiding van de Mujahedeem Khalq vanzelfsprekend de zijde van Irak, waarbij zelfs militaire ondersteuning aan Saddam HOESSEIN werd verleend.

Aanhangers van de organisatie in Nederland hielden zich tot nu toe vooral bezig met het werven van leden en fondsen ter ondersteuning van de activiteiten van de organisatie en het verspreiden van tegen het Iraanse regime gericht propagandamateriaal. Dit gebeurde in Nederland onder meer onder de naam "Stichting Hulp aan Iran" en een organisatie van "Iraanse Islamitische Studenten in Nederland".

14

Stellingname

Medio augustus werd bekend dat door de leiders van de Mujahedeem Khalq in Bagdad een communiqué was uitgegeven, waarin de leden van de organisatie werd opgedragen onvoorwaardelijk de leiding te accepteren van de Iraakse president Saddam HOESSEIN. In opdracht van het hoofdkwartier werden vervolgens 15.000 Mujahedeem naar Koeweit verplaatst om zich daar beschikbaar te houden voor opdrachten van de Iraakse leider. * Ook vertrokken veel Mujahedeem naar de Emiraten en aan anderen, die in Irak bleven, werden niet-Iraakse identiteitspapieren uitgereikt, met de bedoeling hen eventueel (terroristische) activiteiten te laten ontplooiën zonder dat de relatie met Bagdad direct aan het licht zou komen. Voorts zou door de organisatie een geheim bondgenootschap zijn gesloten met een aantal pro-Iraakse terreurorganisaties, waaronder de Palestijnse organisatie van George HABASH.

Van het eerdergenoemde communiqué doken eind augustus de eerste exemplaren op onder in Nederland verblijvende aanhangers van de Mujahedeem Khalq. De leiding van de Nederlandse Mujahedeem in Amsterdam verklaarde vervolgens schriftelijk dat het door de leiders van de organisatie in Bagdad uitgevaardigde decreet de enige juiste lijn weergaf. In hoeverre deze lijn door de leden van de organisatie in Nederland zal worden gevolgd, is echter nog niet duidelijk geworden.

Er zijn in ons land nog geen activiteiten waargenomen die zouden kunnen wijzen op een fanatieke stellingname. Hierbij dient te worden opgemerkt dat de afdelingen in West-Europa de afgelopen jaren hebben gestreefd naar een goede verstandhouding met de plaatselijke autoriteiten, ondermeer uit vrees voor de lange arm van Teheran. De afgelopen jaren werden immers verschillende Iraanse dissidenten in Westeuropese landen door agenten van het regime vermoord.

Dreiging

Het is inmiddels duidelijk geworden dat bij een gewapend conflict in de Golf de Mujahedeem Khalq niet alleen morele maar ook militaire steun aan Irak zal verlenen. Voorts mag worden verwacht dat HOESSEIN zonedig gebruik zal maken van de onvoorwaardelijk onder zijn bevel gestelde Mujahedeem. Het is niet uitgesloten dat zal worden getracht gewelddadige acties uit te voeren tegen anti-Iraakse doelen in West-Europa, waarbij de dreiging vooral zal uitgaan naar Amerikaanse, Israëliëche, Engelse en Franse doelen.

* In de oorlog tussen Iran en Irak stonden door de Mujahedeem Khalq gevormde gewapende eenheden bekend als de strijdinstigste van het Iraakse leger.

Het is bovendien mogelijk dat ook Iraanse instellingen voor de Mujahedeen een aantrekkelijk doelwit zullen vormen. Zorgwekkend is uiteraard het geheime bondgenootschap dat werd gesloten met een aantal terreurorganisaties. Dit zou indicatief kunnen zijn voor de rol die de organisatie kan vervullen met betrekking tot gewelddadige activiteiten.

Aangezien er binnen de Mujahedeen Khalq in Nederland vooralsnog verdeeldheid heerst omtrent de te volgen lijn, vallen aard en omvang van de reacties vanuit de organisatie in ons land moeilijk in te schatten. In Mujahedeen-kringen is men zich bewust van het feit dat een pro-Iraakse houding consequenties kan hebben voor de positie van de organisatie in Nederland. Vast staat dat er vanuit de Mujahedeen Khalq demonstratieve initiatieven te verwachten zijn, gericht tegen Amerikaanse, Israëliische en Iraanse belangen. In hoeverre deze activiteiten escaleren en leiden tot geweld, valt moeilijk in te schatten. Voorts dient rekening te worden gehouden met op emotionele gronden uitgevoerde individuele daden.

15

De laatste berichten omtrent de positie van de Mujahedeen Khalq in Bagdad zijn voor de organisatie overigens minder rooskleurig. In de vredesbesprekingen tussen Iran en Irak lijkt de aanwezigheid van de Mujahedeen Khalq in het laatste land een van de discussiepunten.

Geruchten omtrent een eventuele verplaatsing van het hoofdkwartier naar Jemen werden echter nog niet bevestigd. Indien de organisatie als gevolg van een vredesovereenkomst uit Irak zal moeten vertrekken, zal dit zeker gevolgen hebben voor de steun die door de leiders in Bagdad werd toegezegd aan Saddam HOESSEIN.

KOERDISCH, TURKS EN MAROKKAANS EXTREMISME

Indien zich de komende maanden in het Golfgebied een gewapend conflict zou voordoen, zullen in Nederland reacties te verwachten zijn van Koerdische, Turkse en Marokkaanse extreem-linkse organisaties.

Koerden

Van de in Nederland aanwezige Koerdische organisaties zal vooral de Koerdische Arbeiders Partij (PKK) van zich laten horen. Geruchten als zou de PKK zich achter Saddam HOESSEIN hebben gesteld, zijn door de organisatie weersproken. Ofschoon de PKK zowel het imperialisme van Irak als dat van de Verenigde Staten heeft veroordeeld en dus als niet-partijdig moet worden beschouwd, zullen bij een gewapend conflict toch demonstratieve protesten te verwachten zijn. De PKK verwacht dat de organisatie als zodanig wel zal overleven, maar vreest voor het lot van een groot deel van de Koerdische bevolking dat zich in het conflictgebied bevindt.

Op basis hiervan mag worden verondersteld, dat protestuitingen, wellicht heftiger dan gebruikelijk, gericht zullen zijn tegen zowel Turkse en Amerikaanse als Iraakse instellingen. Hierbij valt te denken aan demonstraties, hongerstakingen en bezettingen.

Van de overige in Nederland actieve Koerdische organisaties is bekend dat zij een anti-Iraaks standpunt hebben ingenomen. In een enkel geval zou een gewapend conflict kunnen leiden tot - mogelijk gewelddadige - anti-Iraakse demonstraties. Het is niet waarschijnlijk dat vanuit deze organisaties terroristische acties te verwachten zijn.

Turken

De afgelopen maanden is gebleken dat Turkse extreem-linkse organisaties moeite hebben met het innemen van een duidelijk standpunt inzake de Golfcrisis. Net als binnen de PKK wordt zowel het Iraakse als het Amerikaanse optreden in het Golfgebied gelaakt en als imperialistisch bestempeld. Traditiegetrouw stellen Turkse extreem-linkse organisaties zich echter anti-Amerikaans op en lijkt de tweestrijd voorlopig licht in het voordeel van Saddam HOESSEIN te zijn beslist. Tijdens de demonstraties die de laatste maanden zijn gehouden, bleek de inbreng van Turkse linkse organisaties vooral te bestaan uit het scanderen van anti-imperialistische leuzen, waarbij geen pro-Iraakse houding kon worden vastgesteld. De protesten van Turks links richtten zich vooral tegen de rol van Turkije en de Verenigde Staten in de Golfcrisis en het oorlogsgevaar in het Golfgebied. Tevens werd in een enkel geval de rol van Nederland bekritiseerd.

16

Over het algemeen kan worden gesteld dat er vanuit de Turkse extreem-linkse hoek in Nederland geen terroristische acties zullen worden ondernomen als direct gevolg van de ontwikkelingen in de Golf. Het is echter niet onmogelijk dat militante organisaties als de TKP/ML en Dev Sol, gebruik makend van de situatie, zullen pogen gewelddadige acties te ondernemen tegen Turkse instellingen. Mede gelet op de instabiele politieke situatie in Turkije, waar de afgelopen tijd een opleving plaatsvindt van politiek en islamitisch gewelddadig extremisme, mag dit niet worden uitgesloten.

Marokkanen

Bij de in ons land gehouden anti-Amerikaanse betogingen van de laatste maanden, zijn steeds Marokkanen betrokken geweest. Het linkse "Komit  van Marokkaanse Arbeiders in Nederland" (KMAN) speelt hierbij een nog onduidelijke rol. Ofschoon de activiteiten rond de demonstraties werden ondernomen vanuit een bijkantoor van de organisatie in Amsterdam, was het KMAN-hoofdkantoor hiervan niet op de hoogte. Het is inmiddels duidelijk dat binnen het KMAN een deel van de aanhang anti-Amerikaans gezind is, waarbij pro-Iraakse gevoelens vooralsnog niet hardop worden uitgesproken. In het verleden vertoonden aanhangers van het KMAN een pro-Palestijnse en pro-Arabische houding.

Bij een gewapend conflict in de Golf kan vanuit het KMAN een heftige reactie worden verwacht, waarbij een incidentele gewelddadige uitbarsting tot de mogelijkheden behoort. Gestructureerde terroristische activiteiten liggen echter niet in de lijn der verwachting.

MOSLIM-EXTREMISME

Vanuit de islamitische gemeenschap in Nederland zijn de afgelopen maanden verschillende reacties vernomen. Zo werd enkele weken geleden in Den Haag een anti-Amerikaanse demonstratie gehouden. De demonstratie was bij de Haagse politie aangemeld "namens de islamitische gemeenschap in Nederland". Nader onderzoek leerde echter dat het een initiatief betrof van de "World Islamic Council", een vooral uit Pakistaanse moslims bestaande organisatie die ook in Nederland vertegenwoordigd is. Vanuit dit kamp is geen heftiger reactie te verwachten dan het op demonstratieve wijze uiten van hun onvrede met de imperialistische handelwijze van de Verenigde Staten en zijn bondgenoten.

Anders ligt het met de pro-Iraanse islamitische organisaties, die in Nederland vooral onder Turken te vinden zijn. Het feit dat van deze zijde tot op heden geen echte reactie op de Golfcrisis was te horen, moet gezien worden als een gevolg van de stellingname van Iran. Aangezien Teheran voorlopig koos voor het respecteren van de resoluties van de Verenigde Naties, moesten Turkse islamitische extremisten hun stellingname tijdelijk opschorten. Vanuit deze kringen werden in het verleden felle anti-Amerikaanse en anti-Israëlische geluiden gehoord.

De tot voor kort aangenomen afwachtende houding lijkt momenteel echter plaats te maken voor een anti-westers standpunt, geïnspireerd door de oproep tot Jihad van Saddam HOESSEIN, waarin hij werd gesteund door de Iraanse geestelijk leider KHAMENEI. Hierbij werden alle islamieten opgeroepen om medewerking te verlenen aan het verdrijven van westerse troepen uit de heilige plaatsen. Inmiddels leidde dit in Nederland tot een bijeenkomst van Turkse radicale moslims, waarbij zou zijn besloten het "Iraakse volk" in de heilige strijd te ondersteunen. Deze ondersteuning zal, naar wordt ingeschat, bestaan uit demonstratieve activiteiten.

TERRORISME: IN MEMORIAM DESSIE GREW

18

In de vroege ochtend van dinsdag 9 oktober is de beruchte Ierse terrorist Desmond Gerard GREW bij een schotenwisseling met de Britse veiligheidstroepen in Noord-Ierland om het leven gekomen. GREW maakte deel uit van een Active Service Unit (ASU) die in een hinderlaag lag teneinde een Britse militaire patrouille uit te schakelen. In plaats daarvan liepen GREW en de zijnen in een door de SAS opgezette val waarbij GREW en een van zijn companen, Martin McCAUGHEY, het leven lieten. Drie andere leden van de ASU werden gearresteerd.

Dessie GREW (14-09-1953) was een prominent figuur binnen de PIRA. Na een korte tijd actief te zijn geweest binnen de INLA, stapte hij over naar de PIRA waar hij vanwege zijn ervaring met activiteiten op het continent werd ingezet bij de PIRA-terreurecampagne op het Europese vasteland.

Hij stond bij vriend en vijand bekend als een gewetenloos moordenaar die in staat werd geacht zonder enige morele belemmeringen zogenaamde "close range assassinations" uit te voeren, hetgeen hem zelfs bij zijn strijdmakkers binnen de PIRA weinig geliefd maakte.

GREW werd door het Bundes Kriminal Amt (BKA) op de internationale opsporingslijst geplaatst in verband met zijn betrokkenheid bij de brute aanslag die op 26 oktober plaatsvond in Wildenrath, waarbij een Britse korporaal en diens zes maanden oude baby werden vermoord. Ondanks het feit dat hij in de loop van 1990 veelvuldig werd gesignaleerd in Noord-Ierland, zijn er aanwijzingen die er op duiden dat GREW in deze periode heeft deelgenomen aan verscheidene aanslagen in West-Duitsland, terwijl zijdelingse betrokkenheid bij de aanslag op twee Australische toeristen op 28 mei in Roermond d.m.v. forensisch onderzoek is vastgesteld. Bovendien werd hij enkele malen gezien in Nederland en West-Duitsland in het gezelschap van enkele van de onlangs in Nederland en België gearresteerde PIRA-leden.

De dood van Desmond GREW betekent opnieuw een tegenslag voor de intenties van de PIRA op het continent en zal door de organisatie worden opgevat als een nieuw argument om spoedig een succesvolle operatie op het continent te bewerkstelligen.

In Noord-Ierland vonden op woensdag 24 oktober twee aanslagen plaats op leden van de Noordierse veiligheidstroepen die worden gezien als een wraakactie van de PIRA naar aanleiding van de gebeurtenissen op 9 oktober.

Op 11 oktober werd Dessie GREW in Armagh begraven. Bij deze gelegenheid sprak de voorzitter van Sinn Fein, Gerry ADAMS, de volgende woorden die een duidelijke waarschuwing voor de toekomst inhouden: "We are proud of Dessie. He was a fighter and a patriot. Those of us left to finish the unfinished business will do so".

RECHTS-EXTREMISME: RECHTSZAAK TEGEN LEDEN ANS

Op 23 oktober 1990 vond in Alkmaar de rechtszaak plaats tegen de zes in november 1989 gearresteerde leden van het Aktiefront Nationale Socialisten (ANS). Bij het proces waren naast de pers ook de antifascisten in ruime mate vertegenwoordigd. Het aantal rechts-extremisten op de publieke tribune bedroeg ongeveer vijftien, waaronder de Westduitse "Bereichsleiter" Christian WORCH. Het Openbaar Ministerie was van mening dat alle verdachten zich schuldig hadden gemaakt aan deelname aan een organisatie die het plegen van misdrijven beoogt (art. 140 WvS), in dit geval het aanzetten tot discriminatie en haat wegens ras of geloof. De zes ANS-leden werden ieder afzonderlijk door het rechtscollege gehoord.

De eerste twee verdachten, _____ en _____, zeiden zich nu te distantiëren van het ANS en zijn doelstellingen. Zij zagen hun inzet als een dwaling en beloofden beterschap. Beiden hoorden een voorwaardelijke straf van respectievelijk vijf en zes maanden tegen zich eisen met een proeftijd van twee jaar.

Eite HOMAN, de "Bereichsleiter" van het ANS in Nederland, was de derde gedaagde. HOMAN (provocerend gekleed in gevechtstenuue) nam de verantwoordelijkheid op zich voor de activiteiten die door het ANS Nederland worden ondernomen. Hij vond de verspreiding van de ANS-stickers "Buitenlanders eruit, Nederlandse arbeidsplaatsen voor Nederlandse arbeiders" niet beledigend. Hij distantiëerde zich echter van het propagandamateriaal afkomstig van de NSDAP/AO in Lincoln Nebraska (USA), waaronder de sticker met de tekst "bevrijdt Europa van de Joden".

Het OM eiste tegen HOMAN een onvoorwaardelijke gevangenisstraf van acht maanden. Twee proeftijden voor eerdere veroordelingen van HOMAN zijn nog niet verstreken.

De propagandaleider van het ANS, Tonny DOUMA, hoorde een onvoorwaardelijke gevangenisstraf van zes maanden tegen zich eisen. Zijn verdediging voerde aan dat de huiszoeking bij DOUMA onrechtmatig was omdat er geen enkele aanwijzing of verdenking tegen hem bestond. In het ambtsbericht van de Dienst aan het OM, daags voor de aanhoudingen verstuurd, werd voor het eerst zijn naam in relatie met het ANS genoemd, aldus de advocaat.

Gerrit WOLSINK, de vijfde verdachte, voerde zijn eigen verdediging. Hij verklaarde weliswaar een overtuigd nationaal-socialist te zijn, maar achtte zichzelf onschuldig aan het hem ten laste gelegde. De officier van justitie achtte het onwaarschijnlijk dat WOLSINK nog tot inkeer kan komen en eiste, gezien zijn leeftijd en gezondheidstoestand, een voorwaardelijke gevangenisstraf van vier maanden tegen hem. Hij hoopt hiermee te bewerkstelligen dat WOLSINK zich in de toekomst verre zal houden van activiteiten t.b.v. van het ANS.

De dagvaarding tegen de zesde verdachte, Richard VAN DER PLAS, werd door de rechtbank nietig verklaard omdat het OM de dagvaarding niet op de wettelijk voorgeschreven wijze aan verdachte had uitgereikt. Het is nog niet bekend of het OM nog mogelijkheden heeft om tot vervolging over te gaan.

Bij het ter perse gaan van dit Maandbericht werd bekend dat de rechtbank bewezen achtte dat de verdachten zich hebben schuldig gemaakt aan het ten laste gelegde. In haar overwegingen heeft de rechtbank laten meewegen dat deze misdrijven bij grote groepen mensen aanzienlijke onrust teweegbrengen en zij rekende dit de verdachten zwaar aan.

E. HOMAN werd veroordeeld tot vijf maanden onvoorwaardelijke gevangenisstraf en zijn rechterhand T. DOUMA tot twee maanden. G. WOLSINK werd veroordeeld tot vier maanden voorwaardelijke gevangenisstraf, met een proeftijd van twee jaar. Met dezelfde voorwaarden werden en tot elk drie maanden gevangenisstraf veroordeeld.

In alle gevallen werd van de inbeslaggenomen goederen al hetgeen met het ANS in relatie staat, verbeurd verklaard danwel aan het verkeer onttrokken.

ACTIVISME: ANTI-KERNENERGIEACTIES

Op 27 september vond in Den Haag een bijeenkomst plaats waar door verscheidene deskundigen gesproken werd over een plan om op een kunstmatig eiland in de monding van de Westerschelde een kerncentrale te bouwen.

In de nacht voorafgaand aan deze vergadering werden op enkele plaatsen in het land vernielingsacties uitgevoerd door anti-kernenergieactivisten. Tevens vond op 27 september een demonstratieve actie plaats bij de vergaderzaal. Hieraan werd door ongeveer twintig personen deelgenomen.

Op 15 oktober voerde een vijftiental activisten een protestactie uit door enige tijd het dak van de portiersloge van de kerncentrale te Borssele te bezetten.

De volgende dag waren dezelfde actievoerders aanwezig in Middelburg, waar een kleine demonstratieve actie werd gehouden in de hal van het hoofdkantoor van de Centrale Organisatie Voor Radioactief Afval (COVRA).

De acties verliepen zonder incidenten van enige omvang.

Alle acties waren georganiseerd door het Landelijk Anti Kernenergie Archief (LAKA). Het LAKA bestaat uit een kleine groep activisten dat een radicale militante strijd tegen kernenergie voorstaat.

In mei jl. organiseerde het LAKA een zogenaamde actie-meerdaagse in Borssele.

Ook toen viel het aantal deelnemers (ongeveer 65 personen) tegen.

Hoewel uit publikaties blijkt dat velen (nog steeds) het gebruik van kernenergie afkeuren, is het aantal activisten dat een dergelijke stellingname op militante wijze wil onderstrepen klein.

21

ACTIVISME: "VEEL WOORDE MAAR NIE DADE NIE"

Onder het motto "Nie worde nie maar dade" riepen enkele activisten, voornamelijk behorend tot het comité "Shell Uit Zuid-Afrika" (SuZa), actievoerend Nederland op om te protesteren tegen het bezoek van de Zuidafrikaanse president DE KLERK dat op 23 en 24 oktober plaatsvond. Naast enkele bijeenkomsten waarin over mogelijke acties werd gesproken, werd in het actieblad "NN" een oproep tot deelname aan en/of organisatie van demonstratieve acties gedaan. Dat de organisatoren zelf hun twijfels hadden over de actiebereidheid van "De Beweging" blijkt uit het volgende citaat uit de oproep die in NN verscheen:

"(-) De Beweging in Nederland is momenteel niet sterk. Veel mensen zijn het bv redelijk zat om met Shell bezig te zijn en de strijd hier voor sancties tegen Zuid-Afrika hangt vanouds sterk samen met de ontwikkelingen in Zuid-Afrika zelf. Het is dan ook maar de vraag of de radicale solidariteitsbeweging met Zuid-Afrika in staat is om nu bij het bezoek van De Klerk een demonstratie te organiseren. Toch kan het belangrijk zijn om met meerdere groepen symbolische daden te verzinnen. De harmoniesfeer te ontregelen. (-)".

Het pessimisme dat dit citaat uitstraalt, bleek terecht. Hooguit honderd activisten, voor een belangrijk deel afkomstig uit Amsterdam, demonstreerden op 23 oktober op enkele plaatsen in Den Haag. Gewelddadige incidenten deden zich daarbij niet voor. De demonstratie tegen DE KLERK was niet de enige actie van "De Beweging" die deze maand was gepland. Het Amsterdamse "Crash Poll Tax Komitee" deed wekenlang haar best om op 19 oktober een groot aantal activisten op de been te krijgen om bij het Britse consulaat te protesteren tegen de invoering van de zogenaamde "poll tax" in Groot-Brittannië. Naast deze demonstratie zou er her en der in het land actie moeten worden gevoerd tegen Britse bedrijven en/of instellingen. Van acties in den lande kwam niets terecht en aan de demonstratie bij het consulaat deden slechts ongeveer 60 actievoerders mee. De volgende dag waren ongeveer 40 Nederlandse activisten aanwezig tijdens een grote demonstratie tegen de poll tax in Londen.

22

Al met al lijkt het er sterk op dat "De Beweging" dit jaar wel erg lang op zomervakantie is. De afgelopen maanden is er in ieder geval sprake van een groot gebrek aan actiebereidheid. Enerzijds kan dit worden geweten aan het ontbreken van tot de verbeelding sprekende items; maar ook bij aanwezigheid van voor "De Beweging" interessante onderwerpen (zoals een staatsbezoek van de Zuidafrikaanse president) blijken maar weinigen bereid de daad bij het woord te voegen.

III. VEILIGHEID VAN DE STAAT

INLICHTINGENACTIVITEITEN: TSJECHOSLOWAAKSE INLICHTINGEDIENST OPGEHEVEN

Op 18 oktober 1990 heeft de federale minister van Binnenlandse Zaken, Jan LANGOS, bevel gegeven tot de opheffing van de Tsjechoslowaakse inlichtingendienst. Een speciaal team, bestaande uit medewerkers van het federale ministerie van Binnenlandse Zaken, medewerkers van de nieuwe veiligheidsdienst UOUD en een anti-terreureenheid hebben die dag een inval gedaan in het kantoor van de spionagepoot van de voormalige StB. Bij deze inval werden o.a. grote hoeveelheden buitenlandse valuta en wapens aangetroffen.

23

De medewerkers van de inlichtingendienst zijn inmiddels overgeheveld naar "de actieve reserves" van het federale ministerie van Binnenlandse Zaken. Teneinde te voorkomen dat het tot manipulatie met documenten en dossiers komt, geldt voor hen een verbod nog op het werk te komen.

De opheffing van de inlichtingendienst heeft uiteraard consequenties voor zijn medewerkers in het buitenland: zo bestaat er geen bevelslijn meer naar het buitenland. Verder zijn de in het buitenland verblijvende inlichtingenofficieren en agenten financieel afgeknepen en worden hun activiteiten niet langer gedekt door de Tsjechoslowaakse overheid. Met andere woorden: voor de Tsjechoslowaakse wet zijn inlichtingenactiviteiten vanaf nu "illegaal".

Voor de legale residentura van de Tsjechoslowaakse vertegenwoordiging in Den Haag heeft dit tot gevolg dat de inmiddels vertrokken inlichtingenofficieren niet zullen worden opgevolgd. Er resteert nog een aantal ambassademedewerkers wier mogelijke relatie tot de nu opgeheven inlichtingendienst onduidelijk is. Het is thans te vroeg om te kunnen inschatten wat de gevolgen voor deze medewerkers zullen zijn.

IV. DIVERSEN

OOST-EUROPA: PERSONEEL GEHEIME DIENSTEN NAAR POLITIE

Hoewel de huidige sanering van de Oosteuropese inlichtingen- en veiligheidsdiensten op papier forse strepen lijkt te trekken door de carrièreplanning van vele functionarissen van de voormalige geheime diensten, begint in de praktijk steeds duidelijker te worden dat zij toch niet zonder meer een weinig rooskleurige toekomst als eeuwig werkloze tegemoet hoeven te zien. Relatief omvangrijke groepen ex-medewerkers van de geheime politie worden in staat gesteld een overstap te maken naar de reguliere politie of daaraan verwante eenheden.

24

POLEN

In Polen kon dit laatste al waargenomen worden in het afgelopen voorjaar, toen de civiele inlichtingen- en veiligheidsdienst SB met een sterk inkrimingsproces bezig was, maar de formele beslissing tot opheffing nog niet was genomen. In persconferenties gaven woordvoerder Wojciech GARSTKA en Tadeusz BORKOWSKI, hoofd van de kaderafdeling van het Poolse ministerie van Binnenlandse Zaken, toe dat verreweg de meeste van de ruim 20.000 bij de SB vertrokken functionarissen hun identiteitskaart van de geheime politie hadden ingeruild voor een legitimatiebewijs van de gewone politie. Veelal bleven zij aan dezelfde burelen werkzaam die zij vroeger ook hadden bezet. De recente zuiveringscampagne onder voormalige SB-functionarissen heeft op dit fenomeen waarschijnlijk weinig effect gehad. Van de bijna 10.000 voormalige SB-employés die de campagne doorstonden, is voor maximaal 2.000 à 3.000 personen een baan weggelegd bij de nieuwe geheime dienst (het UOP), de overige 7.000 à 8.000 kunnen solliciteren naar een baan bij de gewone politie, voor zover zij daar nog niet werkzaam zijn.

DDR

In de DDR werden nog voor de toetreding tot de BRD een aantal eenheden van het voormalige MfS met een groot deel van het daaraan verbonden personeel overgeplant naar het Oostduitse ministerie van Binnenlandse Zaken. Dankward BRINKSMEIER, tot 3 oktober jl. voorzitter van de Volkskamer-commissie voor Binnenlandse Zaken, gaf onlangs in een interview aan dat het daarbij met name ging om delen van de MfS-afdeling N voor af luistertechniek en de anti-terreurgroep van het ontbonden ministerie voor Staatsveiligheid. Ex-MfS'ers zouden ook tewerkgesteld zijn bij recherche, gevangeniswezen, paspoortenbureau, burgerlijke stand en personele beveiliging, zaken die tot 3 oktober jl. in de DDR alle onder minister van Binnenlandse Zaken DIESTEL ressorteerden. BRINKSMEIER verklaarde er niet van overtuigd te zijn dat de toetreding van de DDR tot de BRD definitief een einde heeft gemaakt aan de ambtelijke carrière van de betrokken personen. Naar zijn mening bestaat het gevaar dat het Bondsministerie van Binnenlandse Zaken de expertise van een aantal voormalige MfS-medewerkers zo hoog zal inschatten, dat een eventueel besmet verleden een ondergeschikte rol wordt toebedeeld. Sommige functionarissen met een MfS-verleden zouden dan - althans volgens BRINKSMEIER, - via het Oostduitse ministerie van Binnenlandse Zaken dat nu wordt ontbonden, uiteindelijk zelfs bij het Bondsministerie nieuw emploi kunnen vinden.

"REGENJASSENDEMOKRATIE"

Sinds 5 oktober is bij de zogenaamde alternatieve boekhandels verkrijgbaar de brochure "Regenjassendemokratie", geschreven door het onderzoeksbureau "Jansen en Janssen". Dit bureau werd onlangs in de Volkskrant omschreven als "een soort contra-inlichtingendienst van het actiewezen". De verschijning van de brochure leidde tot enige publiciteit.

De belangrijkste beweringen in het boekwerkje zijn:

- de BVD beweert ten onrechte dat mensen maar zelden weigeren mee te werken met de Dienst;
- er is sprake van een ontoelaatbare vermenging van opsporings- en inlichtingenwerk in Nederland;
- de BVD is onvoldoende controleerbaar en bepaalt zelf op welke terreinen activiteiten worden ontplooid.

25

REGENJASSEN DEMOKRATIE

Voorts wordt in de brochure veel aandacht besteed aan de werkwijze bij benaderingen door BVD en/of PID's.

In het boekwerk worden 58 al dan niet vermeende benaderingen beschreven.

De meeste zijn herleidbaar tot daadwerkelijke BVD/PID- activiteiten, waarbij aangetekend dient te worden dat er in enkele gevallen een onjuiste weergave van de werkelijke toedracht wordt gegeven. Daarnaast worden enige activiteiten beschreven die niet onder BVD/PID verantwoordelijkheid werden uitgevoerd.

In de brochure worden verscheidene onderwerpen genoemd die de (terechte) belangstelling hebben van de BVD. Er worden echter ook objecten opgevoerd (bijvoorbeeld "de lastige Zwanenburger" en "het Vrouwenhuis Haarlem"), waarvoor de Dienst nooit interesse heeft getoond.

Overigens bevat het boekwerkje weinig informatie die niet al eerder was gepubliceerd.